

[Carl P. Jensen.]

Man har søgt at indføre nye arbejdsbesparende tekniske hjælpemidler, og man har ved hjælp af byggeriets maskinstationer tilstræbt at mekanisere byggeprocessen. Man har fra statens side ydet ganske betydelige midler til disse forskningsopgaver, og formålet har været det ene at billiggøre byggeprocessen. Men har man nået dette? Er man kommet eet eneste skridt videre i den retning? Byggeindekset stiger støt. Virkningerne af den tekniske foretagsomhed har ikke kunnet spores, i hvert fald ikke når det drejer sig om håndværkerudgifterne.

Man spørger forgæves: Hvor bliver resultatet af? Af og til er nogle så dristige at henvise til, at det er arbejdslønnen, der sluger det hele. Jeg har i denne forbindelse under første behandling af byggestøtteleven gjort nogle bemærkninger om dette problem og påvist, hvem det var, der fik den største fortjeneste. Jeg tror derfor roligt, vi kan se bort fra denne påstand. Nej, forklaringen er mere enkel. Hvis man tænker sig en driftig håndværksmester, der har anskaffet sig, hvad der overhovedet findes af moderne teknisk grej, og som med en virkelig planløsning af et byggeprojekt mener sig i stand til at konkurrere og afgive et for bygherren særlig fordelagtigt tilbud — hvad sker der så? Ja, der sker simpelthen det, at hans tilbud bliver udskudt som værende for lavt, hvis der foreligger en bygherreerklæring. Selvom bygherren vil kræve nedsat beregningsudvalg, sker beregning af kontroltilbud efter de gængse og een gang vedtagne regler; man tager ikke tilstrækkeligt hensyn til den enkelte håndværksmesters kapacitet og materiel, til hans finansielle forhold, til, hvilke muligheder han har for fordelagtige indkøb — man skærer alle over een kam. Nøjagtig den samme skæbne bliver denne driftige og dristige håndværksmester til del, hvis der er tale om forhåndsregulering. Man forhøjer simpelthen hans bud og ser helt bort fra den forudsætning, han selv har for at bedømme, hvad han kan udføre sit arbejde for. Man placerer ham simpelthen over middeltallet af samtlige andre tilbud, og derfor finder en sådan håndværksmester ud af, næste gang han skal give et tilbud, at så skal han stille imod det, som efter hans skøn ligger omkring midten, ikke imod et tilbud,

som virkelig er udtryk for, hvad han kunne lave arbejdet for.

Tænk, hvis man ville byde industrien tilsvarende vilkår og forudsatte, at vore store industrielle virksomheder skulle gå ud fra de samme tekniske og økonomiske forudsætninger som den lille mand inde i baggården. Det er i virkeligheden det, der sker: de store, kapitalstærke håndværksvirksomheder bliver endnu stærkere i økonomisk henseende. De får simpelthen ikke lov til at spille ud for fuldt register; de skal stort set have samme priser som den i teknisk henseende dårligst stillede håndværksmester. For hvis tilbudet bliver for lavt, fordi han kan udføre arbejdet billigere, bliver han bare skudt ud.

I den tryksag, som Håndværksrådet har udsendt, gør man et forsøg på at vise, at kooperationen er en betydelig økonomisk magt, der råder over betydelige kapitaler. Jeg vil gerne understrege, at man i hvert fald anvender disse kapitaler til investering og modernisering for at kunne konkurrere og for at kunne præge prisniveauet, også når det drejer sig om byggeriet. Det er frygten for denne konkurrence, der præger håndværksmestrene, og det er tillige det, der danner baggrunden for den forespørgsel, vi behandler her i dag. Kooperationen er stærkt interesseret i at opnå den ligestilling, man efterlyser i den fremsatte forespørgsel; men også her er der langt igen.

I ly af licitationsreglerne sker der så at sige daglig boykot af de kooperative virksomheder hele landet over. Jeg kunne nævne en lang række konkrete eksempler herpå, og jeg skal gerne stille dem til rådighed. I de allerfleste tilfælde indgiver de private mestre et tilbud, der bærer påtegning om, at „hvis der ved licitationen fremkommer og tages hensyn til tilbud fra mestre, der ikke har tiltrådt organisationens licitationsregler, tages dette tilbud tilbage og må ikke åbnes“. I andre tilfælde siger man rent ud, at såfremt der foreligger tilbud, der ikke har deltaget i forhåndsregulering, tages tilbudet tilbage. Ja, man går endda så vidt, at man indfører den praksis, at dette gælder for samtlige fags tilbud, altså for murerer, tømrere, snedkere og malere, hvis f. eks. et kooperativt malerfirma har givet tilbud på et stykke arbejde. Disse erklæringer afgives overfor store offentlige arbejder,